

ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ КОНТРОЛЮ ТА НАГЛЯДУ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ

ЛУКІН Богдан Павлович - здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

<https://orcid.org/0000-0002-4952-7407>

УДК 342.9

У статті здійснено аналіз наукових поглядів вчених щодо переліку загальних завдань контролю та нагляду. Окреслено завдання контролю та нагляду в сфері фізичної культури та спорту України. Досліджено поняття та зміст функцій нагляду та контролю в різних сферах суспільного життя. Наведено дефініцію та перелік функцій контролю та нагляду в сфері фізичної культури та спорту.

Ключові слова: фізична культура, спорт, завдання, функції, нагляд, контроль, правове регулювання.

Постановка проблеми

Здійснення нагляду та контролю у сфері фізичної культури та спорту не є явищем хаотичним, адже вона має чітко визначену мету, досягнення якої є можливим шляхом вирішення конкретних завдань, які в свою чергу обумовлюють сутність та зміст функцій відповідної діяльності. Розкриття переліку, а також сутності та змісту вказаних наукових категорій дозволить зрозуміти не тільки теоретичне, а й практичне значення контролю та нагляду у сфері фізичної культури і спорту в Україні. Адже якщо завдання вказують на те, які мікроцілі слід досягти на шляху до досягнення кінцевої мети цієї діяльності, а функції – окреслюють практичний бік відповідної роботи.

Стан дослідження проблеми

Загальні завдання та функції контролю та нагляду у різних сферах суспільного життя в

своїх наукових працях розглядали: Л.В. Борець, В.В. Ковальська, І.М. Коросташова, П.В. Круш, С.М. Легуша, П.С. Лютіков, Б.В. Новіков, О.В. Прилуцький, С.В. Сарана, Г.Ф. Сініюк, Є.О. Шевченко, М.К. Якимчук, Х.П. Ярмач та багато інших. В роботах наведених вище науковців аналізувалися функціональні напрями здійснення контролю-наглядової діяльності в різних галузях суспільного життя. Втім, незважаючи на високий рівень наукової актуальності вказаної проблеми, на сьогоднішній день в юридичній літературі відсутня обґрунтована концептуальна позиція з приводу завдань і функцій контролю і нагляду безпосередньо в сфері фізичної культури та спорту.

Мета і завдання дослідження

Мета наукової статті полягає у тому, щоб розкрити коло завдань та функцій контролю та нагляду в сфері фізичної культури та спорту. Зважаючи на вказану мету, завданнями дослідження є: проаналізувати наукові підходи до переліку завдань контролю та нагляду; виділити цілі контролю та нагляду в сфері фізичної культури та спорту України; встановити коло та зміст функцій контролю та нагляду в сфері фізичної культури та спорту.

Наукова новизна дослідження

Оригінальність та новизна статті полягає в тому, що стаття є першою науковою роботою в якій представлено перелік завдань та функцій контролю та нагляду в

сфері фізичної культури та спорту, а також розкрито їх зміст.

Виклад основного матеріалу

Варто відмітити, що завдання і функції є цілком різними категоріями. Так, слово «завдання», етимологічно розкривається, як: 1) наперед визначений, запланований обсяг роботи, справа і таке інше; настанова, розпорядження, доручення; 2) мета, до якої прагнуть; те, що хочуть здійснити [1, с.284]. Часто даний термін ототожнюють зі словом «ціль», яке у тлумачних словниках визначається таким чином: предмет прагнення; те, що треба, бажано здійснити; кінцеве бажання, прагнення, намір досягнення чогось; заздалегідь визначений результат [2, с.84]. Перелік завдань контролю і нагляду в сфері фізичної культури та спорту невизначено як на науковому, так і доктринальному рівні. Проте, неодноразово науковці розкривали цілі аналогічних категорій в контексті інших галузей суспільної діяльності, що має в нашому випадку теоретико-дослідницьку цінність. Наприклад, як указує О.Ф. Андрійко, завдання контролю як функції управління полягає у спостереженні та перевірці розвитку системи і усіх її елементів відповідно до визначених напрямів, а також в попередженні можливих помилок і суб'єктивних неправомірних дій, що суперечать чи слугують стримуючими факторами такого розвитку. Разом з тим контроль тісно пов'язаний з іншими видами діяльності і може входити до їх складу як певна частина [3].

В.В. Ковальська свого часу досліджувала завдання державного контролю в сфері діяльності неіснуючого на сьогодні правоохоронного відомства – органів внутрішніх справ. У науковій роботі вчена дійшла висновку: «Державний контроль здійснюється для оцінки своєчасності, ефективності виконання конкретних положень законів, указів, постанов, розпоряджень, державних програм, враховуючи основні напрямки діяльності міліції та виконання службових обов'язків працівників міліції. Специфіка державного контролю в системі органів внутрішніх справ полягає також в особливому характері компетенції міліції. Необхідно

враховувати, що реалізація працівниками міліції своїх повноважень безпосередньо пов'язана з можливістю обмеження прав і свобод громадян, втручання в інтереси підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, що можливо лише на підставі і в межах, встановлених чинним законодавством України» [4, с.244-245]. Розмірковуючи в тому ж напрямку О.М. Бандурка зазначає, що в органах внутрішніх справ контроль служить двом основним цілям: 1) спрямуванню діяльності органів на виконання поставлених завдань методом перевірки її фактичного стану; 2) управлінню процесом удосконалення оперативно-службової діяльності шляхом своєчасного виявлення і усунення відхилень, недоліків та їх причин [5, с.303;4, с.243].

Аналізуючи особливості здійснення контролю в галузі будівництва Л.В. Борець вказав, що цілі контрольної діяльності полягають в активному впливі на інтенсифікацію будівництва з метою виконання планових завдань з виробництва будівельної продукції «під ключ» за обсягами, термінами і якістю, зниження її собівартості шляхом ощадливої і раціональної витрати матеріальних і трудових ресурсів, прискорення введення об'єктів в експлуатацію, скорочення обсягів незавершеного виробництва, підвищення ефективності капітальних вкладень. Відповідно до чинного законодавства перевірки підлягають: 1) забезпеченість будівництва технічною документацією, наявність проектно-кошторисної документації в базисних цінах відповідних років та затвердження її в установленому порядку; 2) наявність позитивного висновку експертизи проектно-кошторисної документації; 3) наявність титульних списків, графіків будівництва та введення в дію об'єктів, погодження з будівельними організаціями, іншими суб'єктами будівництва; 4) наявність підстав та джерел фінансування будівництва; 5) наявність ліцензій на право виконання відповідних підрядних робіт; 6) дотримання чинного законодавства України при укладанні договорів тощо [6, с.104-105].

Різноманітні характеристики представлені науковцями з приводу переліку завдань наглядової діяльності. Наприклад,

В.В. Конопльов відмічає, що завданнями нагляду є виключно попередження та припинення порушень законності в роботі органів державної влади [7, с.295]. Натомість більш широке тлумачення наводить у своїх наукових працях О.В. Прилуцький: «Завданнями нагляду є ознайомлення з діяльністю певного об'єкта, висловлення думки про неї, констатація закономірності дій чи помилок, а також виявлення умов, що сприяють їх виникненню» [8, с.141].

Проведене дослідження показує, що незважаючи на існування спільних та однотипних завдань в кожному окремому прикладі, контролю та нагляду, перелік цілей загалом залежить від індивідуальних ознак категорій та їх специфіки. Тож, на нашу думку, завданнями нагляду в сфері фізичної культури та спорту на сьогоднішній день є:

1. попередження і запобігання порушень норм чинного законодавства в рамках функціонування системи державного регулювання сферою фізичної культури та спорту. Наглядова діяльність передбачає використання спеціального інструментарію впливу, який дає можливість мінімізувати фактори та ризики, що сприяють виникненню правопорушень у досліджуваній сфері;

2. виявлення та припинення правопорушень. Системність та безперервність наглядової діяльності забезпечує можливість постійного відслідковування правомірності роботи органів державного регулювання сферою фізичної культури та спорту, їх посадових осіб та прийнятих ними рішень, а також реагувати на будь-які порушення і притягувати до юридичної відповідальності суб'єктів, що їх допустили;

3. сприяння реалізації прав та законних інтересів людини і громадянина в сфері фізичної культури та спорту. Недопущення відхилень від вимог принципу законності формує гарантію гармонійного розвитку суспільно-правових відносин у межах зазначеної галузі в рамках яких кожна фізична особа матиме можливість реалізувати свої особисті інтереси та гарантовані Конституцією України і законодавством права.

В свою чергу, до завдань контролю в сфері фізичної культури та спорту ми віднесли:

1. забезпечення досягнення цілей державної політики в сфері фізичної культури та спорту. Контрольна діяльність дозволяє відслідковувати якість та повноту виконання заходів, передбачених державною політикою в межах досліджуваної галузі суб'єктами, на які покладено обов'язок ці заходи реалізовувати;

2. недопущення порушень прав та свобод людини і громадянина в сфері фізичної культури та спорту. Однією з цілей контролю є відстеження дій посадових осіб органів державної влади та інших суб'єктів суспільних відносин в сфері фізичної культури та спорту, які в той чи інший спосіб порушують права та свободи громадян, а також припинення таких дій та притягнення винних осіб до юридичної відповідальності;

3. забезпечення відповідності визначеним законодавством України стандартам та вимогам діяльності із надання послуг в сфері фізичної культури та спорту. В рамках зазначеної мети контроль є інструментом систематичного відслідковування відхилень в роботі суб'єктів, які надають послуги в сфері фізичної культури та спорту від установлених у державі вимог, виправляти дані відхилення та не допускати їх повторного виникнення;

4. організацію виконання вимог законодавства України щодо забезпечення можливості фізичним особам з інвалідністю отримувати послуги в сфері фізичної культури та спорту в державних закладах та закладах органів місцевого самоврядування, а також виявлення та припинення порушень законодавства у цій сфері.

В свою чергу функції контролю та нагляду у сфері фізичної культури та спорту, хоч і тісно пов'язані із завданнями, проте мають іншу сутність значення. Відмітимо, що слово «функція» походить від латинського терміну «functio», яким позначалося кілька понять: виконання, службовий обов'язок, сплата податків. У сучасній мові термін «функція» є ще більше багатозначним. Головними категоріями для позначення яких зазначений термін використовується є: 1) явище, яке залежить від іншого явища, є формою його виявлення і змінюється відповідно до його змін; 2) робота кого-небудь, чого-небудь,

обов'язок, коло діяльності, когось, чогось; повинність, місія; 3) специфічна діяльність організму людини, тварин, рослин, їхніх органів, тканин і клітин; 4) величина, яка змінюється зі зміною незалежної змінної величини (аргументу) [9, с.707;10, с.272;11, с.1443–1444;12, с.124].

На нашу думку, функції контролю та нагляду в сфері фізичної культури та спорту – це, основані на нормах законодавства України та завданнях контролю і нагляду напрямки їх реалізації, які об'єднують в собі однакові практичні заходи, засоби та способи. До переліку функцій нагляду слід віднести наступні:

1. охоронна функція. Слово «охорона» визначається, як дія у значенні охороняти, тобто, оберігати від небезпеки когось, щось, запобігати від загрози нападу, замаху [1, с.692]. Охоронна функція нагляду в сфері фізичної культури та спорту є напрямком діяльності, який об'єднує методологію спрямовану на виявлення та припинення, попередження і запобігання порушенням законності органами державної влади та їх посадовими особами, які виступають суб'єктами державного управління фізкультурно-спортивним сектором нашої держави.

2. профілактична функція. Як функція нагляду в сфері фізичної культури та спорту України профілактика виражається у декількох аспектах: по-перше, інформаційно-психологічному впливі на суб'єктів публічного управління сферою фізичної культури та спорту який формує повагу до законів та усвідомлення невідворотності відповідальності за вчинення правопорушень; по-друге, стимулюванні безперервного вдосконалення правового регулювання та механізмів державного управління галуззю фізичної культури та спорту з метою запобігання виникненню ситуацій порушення законності, а також прав та законних інтересів громадян;

Варто акцентувати увагу, що функціям контролю в сфері фізичної культури та спорту України, притаманні інші, аніж нагляду функції, а саме:

1. організаційна функція. Сутність цієї функції полягає у забезпеченні відповідності сфери фізичної культури та спорту, а

також діяльності суб'єктів встановленими національними та міжнародними актами стандартам і вимогам. Означена функція реалізується комплексно за рахунок: 1) перевірок суб'єктів суспільних відносин в установленому законодавством порядку; виховання їх, шляхом визначення недоліків діяльності та необхідних для виправлення прогалин заходів; контролю за станом реалізації останніх; 2) імплементації актуальних міжнародних практик управління фізкультурно-спортивним сектором, новітніх засобів, способів та заходів контролю; 3) розроблення пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання сфери фізичної культури та спорту на території України; діяльності органів влади, які формують та реалізують державну політику в зазначеній галузі; 4) розширення участі громадськості в механізмах контролю у сфері фізичної культури та спорту тощо;

2. аналітична функція. Відмітимо, що аналіз – це діяльність, спрямована на визначення і дослідження окремих складових об'єкта (предмета, явища) або окремих його властивостей з метою встановлення того, як ці складові впливають на характеристики об'єкта в цілому [13, с.80]. В рамках проведення контролю у сфері фізичної культури та спорту перевірці підлягає багато різноманітних аспектів функціонування цієї галузі які, в обов'язковому порядку, попередньо аналізуються та порівнюються, що дозволяє визначити прогресивний або, навпаки, регресивний рух розвитку зазначеної сфери;

3. функція планування. Планування є пов'язаним із аналізом напрямом. Як указує В.Н. Парсяк: «Планування – це осмислений, заснований на певній методології, відповідним чином формалізований процес прийняття рішення щодо окреслення бажаного стану об'єкту у майбутньому та способів його досягнення. Планування є антиподом інтуїтивно-спонтанного способу прийняття управлінських рішень» [14, с.15]. Так, якщо аналіз дає інформацію про підконтрольний об'єкт, то планування дозволяє використувати її для визначення заходів удосконалення внутрішніх механізмів його роботи. Проведення контролю у спортивно-фізкультурному секторі надає інформацію про поточний стан справ та недоліки, на підставі

чого розроблюються необхідні практичні та юридичні заходи розвитку фізичної культури і спорту.

Висновки

Проведене дослідження завдань та функцій контролю і нагляду підкреслило особливу важливість обох категорій. Згідно із своєю направленістю та загальною місією, вони є позитивними чинниками розвитку сфери фізичної культури та спорту в цілому, а також механізму державного регулювання та суспільно-правових зв'язків між її учасниками.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
2. Хміль М.М. Принцип неприпустимості зловживання правом (теоретико-правові аспекти): дисертація. Харків: Національний університет внутрішніх справ. 2005. 199 с.
3. Андрійко О.Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади: дисертація. Київ: Інститут держави і прав ім. В.М. Корецького. 1999. 378 с.
4. Ковальська В.В. Міліція в системі правоохоронних органів держави (адміністративно-правові аспекти): дисертація. Київ: Київський міжнародний університет. 2008. 422 с.
5. Бандурка О. М. Теорія і практика управління органами внутрішніх справ України : монографія. Х. : Вид. Ун-ту внутр. справ, 2004. 779 с.
6. Борець Л.В. Правове регулювання відомчого фінансового контролю в системі МВС України: дисертація. Київ: Національна академія внутрішніх справ України. 2004. 212 с.
7. Конопльов В.В. Організаційно-правовий механізм підготовки та прийняття управлінських рішень в адміністративній

SUMMARY

The article analyzes the scientific views of scientists regarding the list of general tasks of control and supervision. The tasks of control and supervision in the field of physical culture and sports of Ukraine are outlined. The concept and content of the functions of supervision and control in various spheres of social life have been studied. The definition and list of functions of control and supervision in the field of physical culture and sports are given.

Key words: physical culture, sport, tasks, functions, supervision, control, legal regulation.

діяльності органів внутрішніх справ: дисертація. Харків: Кримський юридичний інститут ХНУВС. 2006. 413 с.

8. Прилуцький О.В. Організаційно-правові засади діяльності комерційних банків в Україні: дисертація. Харків: Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. 2007. 190 с.

9. Новий тлумачний словник української мови : у 4 т. К. : Аконіт. Т. 4. 1998. 941 с.

10. Гриценко С. П. Латинська мова й основи римського права : навч. посіб. К. : Центр навчал. літератури, 2005. 336 с.

11. УСЕ : Універсальний словник-енциклопедія. Гол. ред. ради чл.-кор. НАНУ М. Попович. К. : Ірина, 1999. УІІ. 1551 с.

12. Ківалова Т.С. Зобов'язання відшкодування шкоди за цивільним законодавством України: теоретичні проблеми: дисертація. Одеса: Одеська національна юридична академія. 2008. 458 с.

13. Безкровний Є.А. Організаційно-правові засади діяльності органів прокуратури України з розгляду звернень: дисертація. Київ: Національна академія прокуратури України. 2015. 263 с.

14. Парсяк В.Н. Формування корпоративних відносин в системі малого підприємництва: дисертація. Київ: Інститут аграрної економіки Української академії аграрних наук. 2003. 32 с.